

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING QASDDAN BADANGA YENGIL SHIKAST YETKAZISH JINOYATLARINING VIKTIMOLOGIK PROFILAKTIKASI BO‘YICHA FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.

Qodirov Bekzod Shamsiddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

Kalit so‘zlar: *profilaktika inspektori, viktimologik profilaktika, qasddan badanga yengil shikast yetkazish, jabrlanuvchi, jabrlanuvchilik, takroriy jabrlanuvchilik, individual profilaktika, huquqbuzarliklar profilaktikasi, xavf omillari, profilaktik faoliyat.*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada profilaktika inspektorining qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi bo‘yicha faoliyati hamda ushbu faoliyatni takomillashtirish masalalari yoritilgan. Qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining sodir etilishiga sabab bo‘luvchi viktimologik omillar, jabrlanuvchilarning xulq-atvori, ijtimoiy muhit va nizoli vaziyatlarning mazkur turdagi jinoyatlar sodir etilishiga ta’siri tahlil qilingan. Shuningdek, profilaktika inspektorining jinoyatdan jabrlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslarni aniqlash, ularning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, takroriy jabrlanuvchilikning oldini olish hamda xavfli vaziyatlarni barvaqt aniqlash borasidagi faoliyatiga alohida e’tibor qaratilgan. Maqolada viktimologik profilaktikaning samaradorligini oshirish, individual profilaktik tadbirlarni takomillashtirish, fuqarolar, mahalla va boshqa davlat hamda jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni kuchaytirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Ключевые слова: *инспектор профилактики, виктимологическая профилактика, умышленное причинение легкого телесного повреждения, потерпевший, виктимизация, повторная виктимизация, индивидуальная профилактика, профилактика правонарушений, факторы риска, профилактическая деятельность.*

Аннотация: *В статье рассматриваются деятельность инспектора профилактики по осуществлению виктимологической профилактики преступлений, связанных с умышленным причинением легкого телесного повреждения, а также вопросы совершенствования данной деятельности. Проанализированы виктимологические факторы, способствующие совершению умышленного причинения легкого телесного повреждения, влияние поведения потерпевших, социальной среды и конфликтных ситуаций на совершение данного вида преступлений. Особое внимание уделено деятельности инспектора профилактики по выявлению лиц, подвергающихся повышенному риску стать жертвами преступлений, защите их прав и законных интересов,*

предупреждению повторной виктимизации и раннему выявлению опасных ситуаций. В статье разработаны предложения и рекомендации по повышению эффективности виктимологической профилактики, совершенствованию индивидуально-профилактических мероприятий, а также укреплению взаимодействия с гражданами, органами самоуправления граждан и другими государственными и общественными организациями.

Keywords: *prevention inspector, victimological prevention, intentional infliction of minor bodily harm, victim, victimization, repeated victimization, individual prevention, crime prevention, risk factors, preventive activity.*

Annotation: *This article examines the activities of prevention inspectors in carrying out victimological prevention of crimes involving the intentional infliction of minor bodily harm and considers ways to improve such activities. The study analyzes victimological factors contributing to the commission of intentional minor bodily harm, as well as the influence of victims' behavior, social environment, and conflict situations on the commission of such crimes. Particular attention is paid to the role of prevention inspectors in identifying persons at increased risk of becoming victims of crime, protecting their rights and legitimate interests, preventing repeated victimization, and identifying dangerous situations at an early stage. The article develops proposals and recommendations aimed at increasing the effectiveness of victimological prevention, improving individual preventive measures, and strengthening cooperation between prevention inspectors, citizens, community self-government bodies, and other governmental and public organizations.*

KIRISH

Bugungi kunda jamiyatda huquq-tartibotni ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish, jinoyatchilikning oldini olish hamda uning sodir etilishiga imkon beruvchi sabab va shart-sharoitlarni bartaraf etish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, shaxsning hayoti, sog'lig'i, sha'ni va qadr-qimmatiga qarshi qaratilgan tajovuzlarning oldini olish huquqni muhofaza qiluvchi organlarning profilaktik faoliyatida alohida ahamiyat kasb etadi. Shunday huquqbuzarlik va jinoyatlardan biri qasddan badanga yengil shikast yetkazish bilan bog'liq qilmishlar bo'lib, mazkur turdagi jinoyatlar ko'pincha shaxslar o'rtasidagi nizolar, oilaviy va maishiy kelishmovchiliklar, o'zaro adovat, janjallar hamda boshqa ijtimoiy omillar ta'sirida sodir etiladi. Shu sababli ushbu jinoyatlarning oldini olishda nafaqat huquqbuzarlik sodir etgan yoki sodir etishga moyil bo'lgan shaxslar bilan ishlash, balki jinoyatdan jabrlanish xavfi mavjud bo'lgan shaxslarni aniqlash va ularning viktimologik xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan choralarni amalga oshirish ham muhimdir. Huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimida profilaktika inspektori hududda kriminogen vaziyatni o'rganish, huquqbuzarliklarning sabab va shart-

sharoitlarini aniqlash, aholining huquqiy madaniyatini oshirish, profilaktik hisobda turuvchi shaxslar bilan individual profilaktik ishlarni olib borish hamda fuqarolarning xavfsizligini ta'minlashda muhim o'rin egallaydi. Shu bilan birga, profilaktika inspektorining faoliyatini faqat huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarni aniqlash va ular bilan profilaktik ish olib borish bilan cheklab qo'yish yetarli emas. Zamonaviy profilaktik yondashuv jinoyat sodir etilishidan oldin jabrlanuvchiga aylanish ehtimoli yuqori bo'lgan shaxslarni aniqlash, ularning xulq-atvori va yashash sharoitini o'rganish, mavjud xavf omillarini baholash hamda takroriy jabrlanuvchilikning oldini olishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirishni taqozo etadi. Qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi ushbu nuqtayi nazardan alohida ahamiyatga ega. Chunki ayrim hollarda jinoyatning sodir etilishiga nafaqat tajovuzkor shaxsning g'ayriijtimoiy xulq-atvori, balki jabrlanuvchi bilan jinoyatchi o'rtasidagi avvalgi nizolar, muntazam kelishmovchiliklar, oilaviy-maishiy muammolar, o'zaro ziddiyatli munosabatlar va boshqa viktimologik omillar ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunday vaziyatlarni oldindan aniqlash profilaktika inspektoriga jinoyat sodir etilishining ehtimolini kamaytirish, potensial jabrlanuvchilarni himoya qilish va mavjud nizoli munosabatlarni bartaraf etish bo'yicha samarali choralarni belgilash imkonini beradi. Viktimologik profilaktikaning asosiy maqsadi shaxsni jinoyat jabrlanuvchisiga aylantirishi mumkin bo'lgan omillarni aniqlash, ularning salbiy ta'sirini kamaytirish hamda fuqarolarning o'z xavfsizligini ta'minlash borasidagi huquqiy va amaliy bilimlarini oshirishdan iborat. Bunda profilaktika inspektori tomonidan hududdagi kriminogen vaziyatni muntazam tahlil qilish, ilgari qasddan badanga shikast yetkazish bilan bog'liq tajovuzlarga uchragan shaxslarni aniqlash, nizoli oilalar va shaxslar o'rtasidagi ziddiyatli munosabatlarni o'rganish, takroriy jabrlanuvchilik xavfini baholash hamda individual profilaktik tadbirlarni belgilash muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yo'nalishda profilaktika inspektorining mahalla faollari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, ta'lim muassasalari, sog'liqni saqlash tashkilotlari, xotin-qizlar faollari, yoshlar bilan ishlovchi tuzilmalar va boshqa davlat hamda jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi ham muhim hisoblanadi. Chunki qasddan badanga yengil shikast yetkazish bilan bog'liq nizolarning kelib chiqish sabablari ko'pincha faqat huquqiy omillar bilan cheklanmaydi. Ijtimoiy, oilaviy, psixologik va maishiy muammolarni o'z vaqtida aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan kompleks yondashuv jinoyatlarning viktimologik profilaktikasi samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, amaliyotda jinoyat sodir etilganidan keyin jabrlanuvchi bilan ishlashga nisbatan jinoyat sodir etilishidan oldin jabrlanuvchilik xavfini aniqlash va uning oldini olishga qaratilgan profilaktik yondashuvning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, ilgari qasddan badanga yengil shikast yetkazish yoki boshqa zo'ravonlik bilan bog'liq tajovuzga uchragan shaxslarning takroran jabrlanuvchiga aylanishining oldini olish

profilaktika inspektorining alohida e'tiborini talab etadi. Bunda har bir holatni individual tarzda o'rganish, jabrlanuvchining ijtimoiy muhiti, oilaviy munosabatlari, nizolarning kelib chiqish sabablari va mavjud xavf omillarini baholash asosida profilaktik chora-tadbirlarni belgilash maqsadga muvofiqdir. Shu nuqtayi nazardan, profilaktika inspektorining qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi bo'yicha faoliyatini takomillashtirish bugungi kunda nazariy va amaliy jihatdan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu faoliyatni takomillashtirish orqali jinoyatdan jabrlanish xavfi yuqori bo'lgan shaxslarni barvaqt aniqlash, viktimologik xavf omillarini kamaytirish, takroriy jabrlanuvchilikning oldini olish, profilaktik ta'sir choralarining samaradorligini oshirish hamda hududlarda xavfsiz ijtimoiy muhitni shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirish mumkin. Mazkur maqolada aynan shu masalalardan kelib chiqib, profilaktika inspektorining qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi bo'yicha faoliyatining mazmuni, mavjud muammolar va uni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi profilaktika inspektorining huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur faoliyatning asosiy mazmuni jinoyat sodir etilishining bevosita oldini olish bilan bir qatorda, shaxsning jinoyatdan jabrlanuvchiga aylanishiga sabab bo'luvchi holatlarni aniqlash, baholash va bartaraf etishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishdan iborat. Viktimologik profilaktika jabrlanuvchining shaxsiy xususiyatlari, uning turmush tarzi, ijtimoiy muhiti, oilaviy munosabatlari, nizoli vaziyatlarda tutgan o'rni hamda jinoyat sodir etilishi ehtimolini oshiruvchi boshqa omillarni kompleks o'rganishni talab etadi. Shu jihatdan profilaktika inspektori hududdagi kriminogen vaziyatni tahlil qilish jarayonida nafaqat jinoyat sodir etishga moyil shaxslarni, balki muayyan sharoitlarda jinoyatdan jabrlanish ehtimoli yuqori bo'lgan fuqarolarni ham aniqlashi lozim. Qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining kelib chiqishida shaxslar o'rtasidagi nizolar alohida o'rin tutadi. Amaliyotda bunday nizolar oilaviy-maishiy kelishmovchiliklar, qo'shnilar o'rtasidagi ziddiyatlar, mulkiy masalalar, qarzdorlik, rashk, o'zaro haqorat, shaxsiy adovat, spirtli ichimliklarni iste'mol qilish oqibatida yuzaga kelgan janjallar va boshqa omillar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu sababli profilaktika inspektori hududida muntazam ravishda nizolar yuzaga keladigan oilalar, qo'shnilar yoki boshqa shaxslar o'rtasidagi ziddiyatli munosabatlarni o'z vaqtida aniqlashi va ularning chuqurlashib ketishining oldini olishi zarur. Bunda profilaktik faoliyat faqat jinoyat yoki huquqbuzarlik sodir etilganidan keyin amalga oshirilmasdan, nizoning dastlabki bosqichidayoq boshlanishi maqsadga muvofiqdir. Profilaktika inspektorining viktimologik faoliyatida potensial jabrlanuvchilarni aniqlash muhim ahamiyatga ega.

Buning uchun hududdagi murojaatlar, oilaviy nizolar, ma'muriy huquqbuzarliklar, ilgari sodir etilgan jinoyatlar, sud va huquqni muhofaza qiluvchi organlarga murojaat qilish holatlari, mahalla faollari hamda fuqarolardan kelib tushayotgan ma'lumotlar tahlil qilinishi lozim. Ayniqsa, ilgari zo'ravonlik yoki badanga shikast yetkazish bilan bog'liq tajovuzga uchragan shaxslar alohida e'tiborni talab qiladi. Chunki bir marta jabrlangan shaxsning muayyan sharoitlar saqlanib qolgan taqdirda yana jinoyat jabrlanuvchisiga aylanish ehtimoli mavjud bo'lishi mumkin. Shu sababli takroriy jabrlanuvchilikning oldini olish viktimologik profilaktikaning muhim vazifalaridan biridir. Takroriy jabrlanuvchilikning oldini olishda har bir holatni individual o'rganish talab etiladi. Profilaktika inspektori jabrlanuvchining jinoyat sodir etilgan paytdagi holatini emas, balki uning doimiy yashash muhiti, oila a'zolari bilan munosabatlari, nizoning kelib chiqish sabablari, tajovuz sodir etgan shaxs bilan aloqalarining davom etayotganligi va kelgusida xavf yuzaga kelishi mumkin bo'lgan sharoitlarni ham baholashi kerak. Masalan, ilgari o'zaro janjal sababli badanga yengil shikast yetkazish holati sodir bo'lgan bo'lsa, tomonlarning bir hududda yoki bir xonadonda yashashda davom etishi, nizoning asosiy sababi bartaraf etilmaganligi va tomonlar o'rtasida muntazam aloqa mavjudligi takroriy tajovuz xavfini oshirishi mumkin. Bunday vaziyatda faqat sodir etilgan qilmishga huquqiy baho berish bilan cheklanmasdan, kelgusidagi xavfni kamaytirishga qaratilgan individual profilaktik choralar ham belgilanishi lozim. Viktimologik profilaktikada xavf omillarini aniqlash va ularni tasniflash ham muhimdir. Ushbu omillarni shartli ravishda individual, oilaviy-maishiy, ijtimoiy va vaziyatga bog'liq omillarga ajratish mumkin. Individual omillarga shaxsning nizoli vaziyatlarda o'zini tutishi, huquqiy bilim darajasi, tajovuzkor shaxslar bilan yaqin munosabatlari yoki xavfli muhitda bo'lishi kabi holatlar kirishi mumkin. Oilaviy-maishiy omillar esa oiladagi muntazam kelishmovchiliklar, o'zaro hurmatsizlik, ajralish jarayonidagi ziddiyatlar, qarindoshlar o'rtasidagi nizolar va boshqa holatlarni qamrab oladi. Ijtimoiy omillar shaxsning yashash sharoiti, ijtimoiy muhit, ishsizlik, muayyan nizoli guruhlar bilan aloqadorlik kabi vaziyatlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Vaziyatga bog'liq omillarga esa janjalning keskinlashuvi, spirtli ichimlik iste'mol qilinishi, ommaviy joylarda yuzaga keladigan nizolar va boshqa konkret vaziyatlar kiradi. Profilaktika inspektori ushbu omillarni aniqlash orqali har bir jabrlanuvchi uchun individual profilaktik yondashuvni shakllantirishi mumkin. Profilaktika inspektorining viktimologik faoliyatida fuqarolar bilan profilaktik suhbatlar o'tkazish ham samarali vositalardan biri hisoblanadi. Biroq bunday suhbatlar faqat umumiy ogohlantirish bilan cheklanmasligi kerak. Suhbat davomida shaxsga mavjud xavf omillari, nizoli vaziyatlarning kelib chiqish sabablari va ulardan xavfsiz chiqish yo'llari tushuntirilishi, zarur hollarda huquqiy yordam olish imkoniyatlari haqida ma'lumot berilishi lozim. Ayniqsa, jabrlanuvchi bilan muloqot qilishda uning shaxsiy xavfsizligi, sha'ni va qadr-qimmatiga hurmat bilan

munosabatda bo‘lish muhimdir. Chunki jabrlanuvchining huquqni muhofaza qiluvchi organlarga murojaat qilishdan qo‘rqishi yoki sodir bo‘lgan tajovuzni yashirishi keyinchalik takroriy jinoyat sodir etilishiga sharoit yaratishi mumkin. Shu sababli profilaktika inspektori fuqarolarda huquqni muhofaza qiluvchi organlarga nisbatan ishonchni shakllantirishga ham e’tibor qaratishi zarur. Qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasida mahalla bilan hamkorlik qilishning ahamiyati ham katta. Mahalla hududdagi oilalar, shaxslar va ijtimoiy munosabatlar to‘g‘risida muayyan ma’lumotlarga ega bo‘lgan muhim ijtimoiy muhit hisoblanadi. Profilaktika inspektori mahalla faollari bilan hamkorlikda nizoli oilalarni, muntazam kelishmovchilikka sabab bo‘layotgan holatlarni, ilgari tajovuzga uchragan shaxslarni hamda ijtimoiy jihatdan xavfli vaziyatga tushib qolgan fuqarolarni aniqlashi mumkin. Bunday hamkorlik natijasida muammoli vaziyatlar jinoyat darajasiga yetib bormasdan oldin aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan choralar ko‘riladi. Shu bilan birga, viktimologik profilaktika faqat profilaktika inspektorining yakka tartibdagi faoliyati bilan cheklanib qolmasligi kerak. Qasddan badanga yengil shikast yetkazishning oldini olish ko‘p hollarda turli subyektlarning o‘zaro hamkorligini talab qiladi. Xususan, oilaviy nizolar bilan bog‘liq holatlarda mahalla faollari, xotin-qizlar bilan ishlovchi mutaxassislar, yoshlar bilan ishlovchi tuzilmalar, ta’lim muassasalari, tibbiyot tashkilotlari va boshqa tegishli subyektlar bilan hamkorlik qilish zarur. Bunday hamkorlik orqali jinoyatga olib kelishi mumkin bo‘lgan ijtimoiy va maishiy muammolarni kompleks ravishda hal etish imkoniyati oshadi. Profilaktika inspektorining faoliyatini takomillashtirishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish ham muhim yo‘nalishlardan biridir. Hududda sodir etilayotgan jinoyatlar, huquqbuzarliklar, fuqarolarning murojaatlari va nizoli vaziyatlar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni muntazam tahlil qilish orqali jinoyatdan jabrlanish xavfi yuqori bo‘lgan hududlar, vaqt oralig‘i va ijtimoiy guruhlarini aniqlash mumkin. Bunday tahlil profilaktik kuch va vositalarni aniq xavf mavjud bo‘lgan yo‘nalishlarga yo‘naltirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ma’lumotlardan foydalanishda fuqarolarning shaxsiy hayoti va qonun bilan qo‘riqlanadigan huquqlariga rioya etilishi muhim hisoblanadi. Viktimologik profilaktikaning samaradorligini oshirish uchun profilaktika inspektorining kasbiy tayyorgarligiga ham alohida e’tibor qaratish lozim. Inspektor nafaqat huquqiy bilimlarga, balki nizolarni boshqarish, psixologik muloqot, jabrlanuvchi bilan to‘g‘ri suhbat olib borish, xavf omillarini baholash va konfliktli vaziyatlarni yumshatish ko‘nikmalariga ham ega bo‘lishi kerak. Ayniqsa, jabrlanuvchi bilan muloqot jarayonida uning aybdorligini izlash yoki sodir bo‘lgan voqeaga nisbatan befarq munosabatda bo‘lish emas, balki xavfsizlikni ta’minlash va muammoning sabablarini aniqlashga qaratilgan yondashuv ustuvor bo‘lishi lozim. Umuman olganda, profilaktika inspektorining qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi bo‘yicha faoliyatini

takomillashtirish bir necha o‘zaro bog‘liq yo‘nalishlarni qamrab olishi lozim. Birinchidan, jinoyatdan jabrlanish xavfi yuqori bo‘lgan shaxslarni aniqlashning aniq va samarali mexanizmlarini shakllantirish zarur. Ikkinchidan, takroriy jabrlanuvchilik xavfi mavjud bo‘lgan shaxslar bilan individual profilaktik ishlarni kuchaytirish lozim. Uchinchidan, nizoli oilalar va shaxslar o‘rtasidagi ziddiyatlarni jinoyat sodir etilishidan oldin aniqlash va bartaraf etish mexanizmlarini takomillashtirish kerak. To‘rtinchidan, profilaktika inspektorining mahalla va boshqa davlat hamda jamoat tashkilotlari bilan hamkorligini yanada kuchaytirish maqsadga muvofiq. Beshinchidan, profilaktika faoliyatida zamonaviy tahliliy va axborot texnologiyalaridan oqilona foydalanish, shuningdek, xodimlarning viktimologik profilaktika bo‘yicha kasbiy kompetensiyalarini oshirish zarur. Mazkur choralar tizimli ravishda amalga oshirilgan taqdirda qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining kelib chiqishiga sabab bo‘luvchi viktimologik omillarni barvaqt aniqlash, ularning salbiy ta‘sirini kamaytirish, takroriy jabrlanuvchilikning oldini olish va fuqarolarning xavfsizligini ta‘minlash samaradorligini oshirish mumkin.

Xulosa

Qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi profilaktika inspektorining hududda huquq-tartibotni ta‘minlash, fuqarolarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish hamda jinoyatchilikning oldini olishga qaratilgan faoliyatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur faoliyatning samaradorligi jinoyat sodir etishga moyil shaxslarni aniqlash bilan bir qatorda, jinoyatdan jabrlanish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslarni o‘z vaqtida aniqlash, ularning xavfsizligiga tahdid soluvchi omillarni baholash va ushbu omillarni bartaraf etishga qaratilgan individual profilaktik choralarni amalga oshirishga bevosita bog‘liq. Tadqiqot natijasida qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining sodir etilishida shaxslar o‘rtasidagi nizolar, oilaviy-maishiy kelishmovchiliklar, o‘zaro adovat, ijtimoiy muhit, spirtli ichimliklarni iste‘mol qilish bilan bog‘liq vaziyatlar hamda boshqa viktimologik omillar muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Shu sababli profilaktika inspektori tomonidan mazkur omillarni jinoyat sodir etilishidan oldin aniqlash va ularning salbiy ta‘sirini kamaytirishga qaratilgan tizimli choralarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir. Profilaktika inspektorining viktimologik faoliyatini takomillashtirish uchun, avvalo, hududda jinoyatdan jabrlanish xavfi yuqori bo‘lgan shaxslarni aniqlash va ularni individual o‘rganish mexanizmlarini kuchaytirish lozim. Ayniqsa, ilgari zo‘ravonlik yoki badanga shikast yetkazish bilan bog‘liq tajovuzga uchragan shaxslar bilan individual profilaktik ishlarni tizimli ravishda olib borish, takroriy jabrlanuvchilik xavfini muntazam baholab borish va zarur hollarda ularning xavfsizligini ta‘minlashga qaratilgan qo‘shimcha choralarni belgilash muhimdir. Shuningdek, profilaktika inspektori tomonidan nizoli oilalar, qo‘shnilar va boshqa shaxslar o‘rtasidagi ziddiyatlarni erta aniqlash hamda ularni jinoyat darajasiga

yetib bormasdan bartaraf etishga qaratilgan chora-tadbirlarni kuchaytirish zarur. Viktimologik profilaktikaning samaradorligini oshirishda mahalla faollari, fuqarolarning oʻzini oʻzi boshqarish organlari, xotin-qizlar va yoshlar bilan ishlovchi tuzilmalar, taʼlim va sogʻliqni saqlash tashkilotlari hamda boshqa davlat va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni yanada rivojlantirish alohida ahamiyatga ega. Bunday hamkorlik orqali jinoyatga olib kelishi mumkin boʻlgan ijtimoiy, oilaviy, maishiy va psixologik muammolarni kompleks tarzda aniqlash va bartaraf etish imkoniyati kengayadi. Bundan tashqari, profilaktika inspektorining viktimologik profilaktika sohasidagi kasbiy bilim va koʻnikmalarini takomillashtirish, xususan, jabrlanuvchilar bilan samarali muloqot qilish, konfliktli vaziyatlarni baholash, xavf omillarini aniqlash va takroriy jabrlanuvchilikning oldini olish boʻyicha amaliy koʻnikmalarini oshirish zarur. Profilaktik faoliyatda zamonaviy axborot texnologiyalari va tahliliy usullardan foydalanish ham hududdagi kriminogen vaziyatni chuqur oʻrganish va xavf mavjud boʻlgan yoʻnalishlarni oldindan aniqlash imkonini beradi. Shunday qilib, profilaktika inspektorining qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining viktimologik profilaktikasi boʻyicha faoliyatini takomillashtirish jinoyatlarning oldini olishning samarali vositalaridan biri boʻlib, ushbu faoliyatni jabrlanuvchilik xavfini barvaqt aniqlash, individual profilaktik yondashuvni kuchaytirish, takroriy jabrlanuvchilikning oldini olish, nizoli vaziyatlarni erta bartaraf etish va profilaktika subyektlari oʻrtasidagi hamkorlikni rivojlantirish asosida tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Mazkur yondashuv fuqarolarning hayoti, sogʻligʻi va xavfsizligini taʼminlash, qasddan badanga yengil shikast yetkazish jinoyatlarining oldini olish hamda hududlarda barqaror va xavfsiz ijtimoiy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

4. Антонян Ю.М. Криминология: учебник для вузов. – Москва: Норма, 2014.
5. Аванесов Г.А. Криминология: учебник. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2015.
6. Долгова А.И. Криминология: учебник. – Москва: Норма, 2019.